

I семестр

Урок 1

Тема. Художній твір як явище мистецтва. Функції мистецтва. Текстуально вивчені в 6 класі та самостійно прочитані учнями художні твори.

Мета: визначити зв'язок художньої літератури з іншими видами мистецтва, місце її в житті людини; з'ясувати функції мистецтва; підвищувати рівень культури мовлення учнів; розвивати вміння грамотно висловлювати власні думки, почуття, спостереження; формувати цілісний світогляд; прищеплювати любов до України, повагу до її мови та історії; заохочувати до читання художніх книжок.

Очікувані результати навчання

Учень / учениця:

- ✓ *свідомо слухає* навчальну інформацію про художній твір як явище мистецтва, функції мистецтва;
- ✓ *вичерпно відповідає* на запитання за змістом почутого повідомлення;
- ✓ *розуміє та відтворює зміст* інформації про художній твір як явище мистецтва, функції мистецтва, теоретико-літературні поняття (літературний твір, автор, читач; роди та жанри літератури, тема, ідея мотив, конфлікт і композиція художнього твору) на прикладі прочитаних літературних творів і творів інших видів мистецтва;
- ✓ *формулює* уточнювальні запитання до почутого для розуміння його;
- ✓ *аргументовано зіставляє* почуте із життєвим досвідом;
- ✓ *робить висновки* на основі аналізу та інтерпретації прочитаних художніх творів;
- ✓ *висловлює* в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані новою навчальною інформацією та прочитаними художніми творами;

- ✓ *представляє* текстову інформацію з одного або кількох джерел, комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту;
- ✓ *обстоює* власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї.

ТЛ: літературний твір, автор, читач; роди й жанри літератури, тема, ідея, мотив, конфлікт і композиція художнього твору (*повторення та поглиблення*).

Т и п у р о к у: урок формування й удосконалення вмінь і навичок.
О б л а д н а н н я: виставка художньої та навчальної літератури для дітей; дидактичний мультимедійний матеріал.

М е т о д и, п р и й о м и і ф о р м и р о б о т и: виразне читання вірша вчителем, бесіда, робота зі схемою й таблицею, коментування висловів, складання твору за метафорою, робота за варіантами.

П е р е б і г у р о к у

Мотивація навчальної діяльності.

Забезпечення емоційної готовності до уроку.

Привітання з новим навчальним роком, обмін побажаннями.

Оголошення теми й мети уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

Виразне читання вірша вчителем.

У вікно заглядає жоржина
 І шепоче, що літо згаса...
 Вже ліхтариком світить шипшина
 У любистковий мій палісад.
 Теплий смуток серпневої днини
 У осіннє тече забуття.
 Натяглась між кущами калини
 Павучкова дорога життя...

Алла Солодовникова

➤ Які емоції викликав у вас цей поетичний твір?

У ч и т е л ь. Який багатий і різноманітний навколишній світ! Кожен новий день, кожен схід сонця – це неповторне диво, казка, краса! Безмежно довго можна дивитися на достиглі плоди калини, вдихати запах спілих яблук, винограду, милуватися різнобарвними айстрами після теплого дощу... Людина не може жити без краси, як квітка без сонця. І цю красу вона черпає у природі й мистецтві – у двох незглибимих джерелах духовного очищення і збагачення.

Актуалізація опорних знань учнів.

Бесіда.

- Назвіть відомі вам види мистецтва. Що становить основу кожного з них?
- Чим зумовлене розмаїття видів мистецтва? Чому кожен із них потрібен людині?
- Як, на вашу думку, внутрішній світ людини відображено в різних видах мистецтва?
- Чим художня література відмінна од інших видів мистецтва?

Теорія літератури.

Літературний твір – результат праці автора, система ідей, образів, поглядів тощо.

Автор – митець, який реалізується в літературному творі.

Композиція – побудова твору.

Сюжет – подія чи система подій, у яких розкриваються характери й розв'язуються суперечності між ними.

Конфлікт – суперечність, сутичка, покладена в основу сюжету твору.

Тема – коло життєвих подій і явищ, змальованих автором у творі.

Ідея – основна думка твору.

У ліриці розкривають почуття і думки, а не події та явища. Тому замість теми й ідеї тут визначаємо **мотив** (основні переживання й роздуми).

Оголошення теми й мети уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

Література – унікальний вид мистецтва, адже вона працює зі словом. Саме через слово людина пізнає світ, осмислює його, виражає себе в ньому. Порівняйте два вислови. Який із них емоційніший? Відповідь аргументуйте.

Місяця не видно. Він, напевно, за хмарами. Але скоро посвітлішає.

Де ж блідолиций? Мабуть, сховався за хмарами. Та, на щастя, світанок не за горами.

У ч и т е л ь. Образні вислови, на відміну од звичайних, яскравіші, емоційніші. Вони здатні зроджувати образи в уяві людини, тож ними широко послуговуються майстри слова – письменники. Поміркуймо: чи може існувати художній твір без образних слів? Навряд чи, адже вони ніби ті цеглинки, з яких автор вибудовує поетичний чи прозовий текст. Найкращі художні твори (їх ще називають шедеврами) здебіль-

шого оспівують красу світу й людської душі, доброту, щедрість, розум, шляхетність. Письменники не копіюють життя, а через свою творчу уяву, фантазію створюють особливий світ художніх образів, мистецьку дійсність за законами краси.

Складання твору за метафорою. Складіть твір на тему «Слово», добираючи до цього поняття шість метафоричних характеристик у такій послідовності: колір – смак – запах – зовнішній вигляд (асоціація) – звук – якість переживань. Перше слово кожного рядка є назвою твору.

О р і є н т о в н е в и к о н а н н я .

Слово – ясна небесна блакить.

Слово – солодка потаємна мрія.

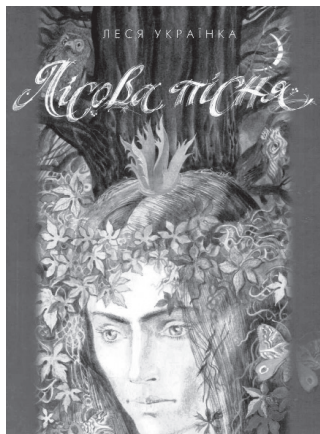
Слово – пропахлі полином степи.

Слово – розмаїтий квітник.

Слово – шепіт материнської молитви.

Слово – радість пізнання світу.

У ч и т е л ь. Види мистецтва взаємодіють між собою і, переймаючи одне в одного художні засоби, широко й усебічно розкривають життя людини, глибини її душі. Понад те, твір одного виду мистецтва часто зумовлює появу тематично споріднених творів інших мистецьких форм. Наприклад, відомий літературний твір Лесі Українки «Лісова пісня» став основою для оригінальних творів малярського, театрального, кінематографічного мистецтва тощо.

1. Обкладинка книжки Лесі Українки «Лісова пісня». 2. Ілюстрація до твору художниці С. Караффи-Корбут. 3. Інсценізація драми Національним академічним театром імені Івана Франка у постановці С Маслобойщикова. 4. Кадр із фільму «Лісова пісня» режисера Ю. Ілленка, Л. Єфименко в ролі Мавки. 5. Мавка, головна героїня українського 3D-мультфільму «Мавка. Лісова пісня» виробництва компанії Film.UA Group.

Методична ремарка. Оскільки учні не знайомі з твором, учитель сам стисло прокоментує наведені приклади.

◆ Прочитайте і прокоментуйте подані вислови про мистецтво. Один із них занотуйте в зошит.

Справжнє мистецтво не має часових меж. Воно – вічне (П. Майборода). Мистецтво змиває з душі пил буденного життя (П. Пікассо). Що є мистецтво? Це могутній голос народу, що лунає з уст обраних умільців (П. Загребельний).

Робота за варіантами.

І варіант – розподіліть подані поняття у відповідні комірки схеми, залежно від того, яких видів мистецтва вони стосуються.

Фігура, сцена, заголовок, слово, звукоінтонація, колір, фільм, лінія, світлотінь, акторська майстерність, книжка, картина, бюст, ноти, вистава, стрічка, партитура.

І в а р і а н т – наведіть приклади витворів кожного виду мистецтва і запишіть у таблицю.

Види мистецтва	Приклади
Живопис	
Скульптура	
Архітектура	
Музика	
Література	
Хореографія	
Театр	
Кіно	

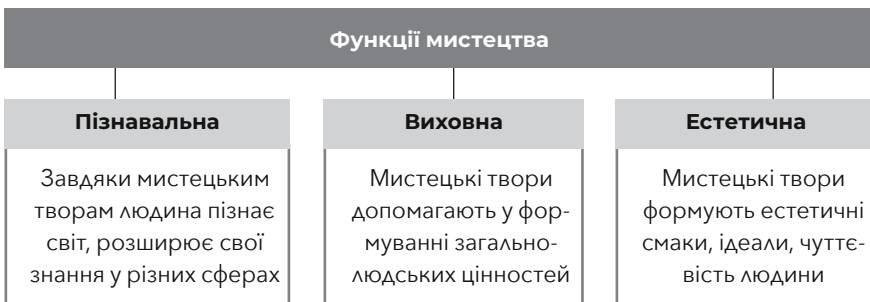
У ч и т е л ь. Сила впливу творів мистецтва на людину дивовижна. Ми інколи навіть не замислюємося над тим, чому, прочитавши цікаву книжку, на все життя запам'ятовуємо її зміст, хоч такої мети перед собою не ставили. Водночас, старанно вивчаючи навчальний матеріал, даємо собі установку на запам'ятовування, проте не завжди все пам'ятаємо.

Річ у тім, що твори мистецтва впливають на наші емоції, примушують нас хвилюватися, радіти, сумувати, любити й ненавидіти. А все, що торкається нашої душі, не забувається, бо пам'ять серця – то найміцніша пам'ять.

Мистецтво очищає нашу душу, робить нас красивішими, добрішими, шляхетнішими, мудрішими...

Робота зі схемою. Накресліть подану схему в зошитах. Наведіть приклади з вашого життєвого досвіду, коли за допомогою конкретного твору ви пізнали щось нове, отримали естетичну насолоду, взяли щось за взірць для власної поведінки.

Рефлексія. Підсумок уроку.

Бесіда.

- Який вид мистецтва вам найбільше до вподоби? Відповідь аргументуйте.
- Які функції виконує мистецтво, зокрема художня література, у житті людини?
- Яке місце мистецтва у вашому житті?
- Доведіть, що вірш харківської поетеси Алли Солодовникової, продекларований на початку уроку, є мистецьким твором.

🏠 Узяти інтерв'ю у своїх батьків чи інших дорослих, сформулювавши кілька запитань на тему «Роль художньої літератури у вашому житті».

Урок 2

Тема. Народнопісенна лірика. Народні соціально-побутові пісні, різновиди їх (*огляд*). Народні козацькі пісні. «Ой на горі та й жінці жнуть».

Мета: поглибити знання семикласників про усну народну творчість, зокрема про соціально-побутові пісні; ознайомити з особливостями козацьких пісень; розвивати навички аналізу пісень, уміння